

Egy 1956-os csoport megkonstruálásának története és a IX. kerületi Forradalmi Ifjúság Szövetség

[1]

A IX. kerületi Forradalmi Ifjúság Szövetség (FISZ) egyik fő szervezője Petrák Lajos, 1956. október 28. után a DISZ megbízásából igyekezett minél több fegyverest megnyerni az újjászerveződő kommunista párt támogatására. Ugyanakkor az is lehetséges, hogy az egész „illegális kommunista fegyveres csoport” szervezésére vonatkozó történet Petrák Lajos 1957. áprilisi agyszüleménye abból a célból, hogy tisztázza magát az akkortájt ellene felhozott vádak alól.

Bevezetés

1956 történetírásában meghatározó szerepű a megtorlás során indított perekre épülő különböző típusú „csoportok” története, legyen szó „értelmiségi”, „összeesküvő”, „fegyveres” vagy más időlegesen egy peranyagba kerülő emberekről. E séma mögött az húzódik meg, hogy a korabeli hatalom az ellenük indított eljárások során elszörrettel jelenítette meg úgy az 1956 után politikai okokból elítélteket, mint akik csoportos bűncselekményt követtek el. Ezt a beszédmódot vették át a Fehér könyvek szerzői is, majd 1989 után az ellentétes előjelű interpretáció igénye miatt azok a szerzők, akik az 1956-os csoportok történeteivel foglalkoztak. Mindemellett az ügyészségek által létrehozott vádiratok gyakran ad hoc jelleggel helyeztek vádlottakat ugyanabba a perbe, így az ezekre épülő történetírás is a korabeli bíróságokra jellemző hierarchikus szemlélettel ábrázolja az '50-es évek társadalmát. Ennek nyomán számos olyan 1956-os „csoport” jött létre az iratokban, melyeknek elsődleges célja az volt, hogy kielégítsék az irattermelő szervek (esetünkben a bíróságok) érveléséhez szükséges csoportokra jellemző ismérveket. A különböző 1956-os csoportok periratokban történő megalkotásában legalább olyan, ha nem fontosabb szerepe volt az ügyészségnek és bíróságnak, mint az úgynevezett csoport-tagoknak.

Erre példa a IX. kerületi Forradalmi Ifjúság Szövetség (FISZ) történetének megkonstruálása. A csoport egyik fő szervezője, Petrák Lajos (1929-1986) a pártfőiskolán belüli Nagy Imre-féle „ellenzék” tagja volt, ami miatt - öccse Petrák József elmondása szerint - őt több támadás is érte a főiskolán, fegyelmet kapott. 1953-1954-ben a pártfőiskolán a Rákosi-rendszer bírálatáért kapott fegyelmet. Az ötvenes évek első felétől a IX. kerületben függetlenített DISZ vezető volt, 1950-től a forradalomig a DISZ Központi Vezetőség tagja. Úgy tartják számon, mint aki 1956. október 28. után a DISZ megbízásából igyekezett minél több fegyverest megnyerni az újjászerveződő kommunista párt támogatására. 1957 tavaszától a MÁVAG esztergályosa, a hetvenes évektől a Budapesti Postaigazgatóság egyik igazgatója lett.

1956. október 23-án este a DISZ Központi Vezetőségének székházában Petrák Lajos számos DISZ vezetővel együtt meghallgatta Gerő Ernő rádióbeszédét, majd küldöttséget küldtek a Párt Központi Vezetőségéhez, hogy a Központi Vezetőséget azonnal hívják össze. A küldöttség nem jött vissza, ezért a jelenlévők megállapodtak, hogy másnap reggel ismét összegyűlnek.

Október 24-én reggel csak néhányan mentek be a székházba és tanácstalanul lézengtek a folyosókon. Petrák Lajos többekhez hasonlóan telefonálgatott az általa illetékesnek vélt „elvtársakhoz”, hogy mi a teendő, de sehol sem kapott határozott választ. Elmondása szerint október 25-én belázasodott, ezért 29-ig otthon feküdt, de nem tudott nyugton maradni. Persze otthonmaradásának más okai is lehettek, de erre nincsen más forrás. Újból felhívta a Pártközpontot megkérdezni, hogy mi a teendő? Egy titkárnő azt felelte, hogy a pártfőiskolások egy része bent van a Pártközpontban, „a többiekkel az az álláspont, hogy mindenki, ahol van, vagy lakik, csináljon amit tud”. Petrák Lajos visszaemlékezése szerint ezt utasításként értelmezte és elment Nemes István pártfőiskolai hallgatóhoz, aki szintén a IX. kerületben lakott. Megbeszéltek, hogy másnap reggel jelentkeznek a IX. kerületi pártbizottságon.

Október 30-án reggel elmentek a IX. kerületi Pártbizottságra, ahol csak két embert találtak: Horváth nevű kerületi titkárt és Almásy Ferencet, a DISZ kerületi szervező titkárát. Horváth elmondta, hogy eddig védtek a pártházat, de tovább nem bírják, már mindenki elment, és ő is elmegy a pártközpontba. Mialatt beszélgettek, befutott egy teherautónyi fegyveres csoport a pártház elé, akiknek tagjai a földszinten eldugott fegyvereket és löszert felpakolták a teherautóra. Petrák Lajos szerint felkelők voltak. Közölték, hogy fél óra múlva visszajönnek, mire a székházban tartózkodók úgy döntöttek, hogy elhagyják a pártházat. Petrák, Almásy és Nemes István megállapodtak, hogy „illegálisan” bemennek a felkelők közé. Ezt a későbbiekben Petrák Lajos azzal indokolta, hogy a kerületben a helyzet siralmas volt: a rendőrséget szétverték, a tanács apparátusa szétszaladt, ezért rendet kellett teremteni. Erre legmegfelelőbb eszköznek az tűnt, hogy a felkelőcsoportokba beépüljenek, és azok tevékenységét megfelelő mederbe tereljék.

Petrákék összehívták gyorsan 6-8 fiatal DISZ-istát néhány üzemből és a Közgazdasági Egyetemről. Üzeneteket küldtek a Kilián laktanyába és a Tompa utcai csoporthoz azzal, hogy tárgyalni akarnak, mert megalakították a IX. kerületi ifjúság szövetségét. Még ugyanazon a napon a Ráday utca 32. szám alatt lévő kultúrotthonban, - ami a zűrzavarban „melegedőhelyként szolgált”, s bárki bejöhett inni egy teát, vagy enni egy zsíros kenyeret - előállítottak egy röpcédulát, amelynek a „IX. kerületi Forradalmi Ifjúság Ideiglenes Tanácsának felhívása” címet adták. Ebben a felhívásban - az 1956 októberében megalkotott kiáltványok narratíváját követve - közölték, hogy október 30-án megalakult a IX. kerületi Forradalmi Ifjúság Ideiglenes Tanácsa a Kilián laktanya, a Közgazdasági Egyetem, a Sertésvágóhid, a 15-ös Tefu (Teherfuvarozó Vállalat), a Marhavágóhid és „több üzem ifjúság” küldötteiből. A tanács székhelyeként a Ráday u. 32. alatti kultúrotthont nevezték meg.

Petrákék elgondolása az volt, hogy a felkelőcsoportokkal úgy tárgyalnak, mintha szervezett erő, ifjúság tömegek és tényleges hatalom állna mögöttük. Bárány János 1957. áprilisi 25-i önvallomása szerint Mártz László („Vöröskeresztes Laci”) a Bakáts téri kórházban dolgozott ideiglenesen a tűzszünet alatt többször is szölt, hogy menjenek át a Ráday utcába, mert a Forradalmi Ifjúsági Szövetség (FISZ) megalakult és szeretnének beszélni vele. A találkozóra Bárány egyik vallomása szerint október 28-29-én került sor, ami ellentmond Petrák feljegyzésének és a megalakulást hírül adó röplap dátumának. Viszont, ha a találkozóra október 30-án került sor, akkor Mártz László nem szólhatott többször a FISZ megalakulásáról két okból sem: egyrészt a FISZ aznap alakult meg minden valószínűség szerint (ráadásul más néven); másrészt ugyanazon a napon találkoztak Petrákék Báránnyal, mint amikor „formálisan” megalakították a szervezetet. Legvalószínűbbnek az tűnik, hogy Bárány Jánossal - akit elképzelhető, hogy már a Csepel Művekből is ismert - Mártz Lászlón keresztül lépett kapcsolatba a Petrákék által megalakított szervezet október 30-án. Ez a találkozó azért volt kulcsfontosságú a Petrák és Almásy vezetete szervezet életében, mivel Bárány János volt az egyetlen olyan tényleges támogatótástól élvező felkelőcsoport vezető, aki komolyan vette a Ráday utca 32-ben tartózkodó társaságot, ezáltal informálisan is elismerték őket a környéken tevékenykedő csoportok.

Petrákék a Kilián laktanyában is látogatást tettek, és Dudás Józseffel is találkozott ezek a tárgyalások azonban nem hozták a várt eredményt. Petrák József szerint Petrák Lajos, Almásy és Bárány János mentek át a Kilián laktanyába tárgyalni, ahol Maléter Pál fogadta őket. A beszélgetésen vita alakult ki arról, hogy kik képviselik valójában az ifjúságot. A küldöttség azzal jött vissza a laktanyából, hogy Maléter tanácstalan abban a kérdésben, hogy kit támogasson. Ez arra enged következtetni, hogy Maléter burkoltan ugyan, de visszautasította a Ráday utcai csoport képviselőit.

Bárány János vallomása szerint Dudás csoportját október 31-én keresték fel. Petrák Lajos azt akarta elérni, hogy Dudás ne engedje meg embereinek, hogy átjöjjenek a IX. kerületbe, és lövöldözzenek az ottani fegyveresekre. Bárány úgy emlékezett vissza, hogy „Dudás egyenesen kidobott bennünket”.

Az egyedüli csoport tehát, amelyik támogatta Petrákékat, Bárány János Tompa utcai csoportja volt. Bárány János megbeszélte Petrákékkal, hogy a Tompa utcai fegyveres csoportból egy rendfenntartó részleget állítsanak fel. A rendfenntartó csoport addig működik, amíg a rendőrség nem tudja biztosítani a közbiztonságot. Megbeszéltek azt is, hogy emberek kell átvinni a Tompa utcából a Ráday utcába. Onnan nem igen akart átmenni senki, végül mégis sikerült 10-15 főt rávenni arra, hogy költözzenek át. A toborzásban Mártz László is részt vett. Ebből a 10-15 főből alakították meg a Ráday utcában az őrséget.

A Ráday utcai diáktöbbségben (45. szám) átköltözők a környéken nemzetőri feladatokat láttak el. Közűk voltak a Kabelács testvérek, Vass Lajos, László Imre, Major Rozália, „Csibész Jóska” és Kruck Erzsébet.

A megbeszélés után a kerületi ifjúság tanácsa a Ráday utca 32-ben négy napig működött (október 31. - november 3.). A legaktívabban a szervezet munkájában a következő személyek vettek részt Petrák Lajoson és Almásy Ferencen kívül: Almásy Ferencné, Nemes István, Hanemann Sándor (a DISZ IX. kerületi

bizottságának munkatársa), Cziráki István (az Ifjúsági Expressz Vállalat munkatársa), Borsos Tibor (a Közgazdasági Egyetem DISZ-titkára), Tipold Ferenc (a Magtermelő Vállalat személyzeti osztályának vezetője, "régi IX. kerületi elvtárs"), Petrák József és Petrák György.

Petrák Lajos feljegyzése szerint a szervezet egyik legfontosabb tevékenysége volt, hogy megakadályozzák a kommunisták elleni atrocitásokat. Ennek jegyében azonnal megsemmisítették azokat a bejelentéseket és címeket államvédelmi katonákról, tisztokról és kommunistákról, ami a kezükbe került. Négy államvédelmi tisztet, akiket az utcán elfogtak, megmentettek a megincseléstől. Persze ez a szövegrészlet azt is jelentheti, hogy Petrák Lajos így próbálta mentetetni saját tevékenységét 1957 áprilisában.

Mindazonáltal több vallomás és visszaemlékezés is tartalmazza, hogy Bojtor György IX. kerületi tanácselnököt Petrák Lajos, Almásy Ferenc és Bárány János együttes fellépése mentette meg attól, hogy magukat kiscgazdapártinak valló fegyveresek elhurcolják és megölik.

A Ráday utca 32-be többen bejöttek nemzetőr igazolványért. Almásy Ferenc - aki mielőtt a DISZ függetlenített alkalmazottja lett volna, az államvédelmi hatóság főhadnagya volt - 1956 novemberétől Szilvásy fedőnéven jelentéseket írt a Budapesti Rendőrkapitányságnak. 1956. december 6-i jelentése szerint a négy nap alatt a Ráday utcában 350-400 nemzetőr igazolványt adtak ki, amiket Mester László szerzett a főkapitányság épületéből. Ugyanebben a jelentésben azt állítja, hogy a „politikai bűnözőket”, akik nagy számmal jöttek igazolványért és segélyért - köztük Szálasi Ferencné is - elküldték azzal, hogy nincs felvétel.

A fenti jelentés szerint Almásyn keresztül került kapcsolatba a szervezet Mártz Lászlóval, aki még 1956 szeptemberében felkereste őt a IX. kerületi DISZ-nél sógornőjének elhelyezése ügyében. A Tompa utcai csoporttal való kapcsolatukról - ami voltaképpen Almásynak és Mártznel köszönhető - Almásy azt írta, hogy "Bárány, mint fegyveres parancsnok vett részt a bizottságban. Bárány azt csinálta, amit mi mondtunk neki. A fegyveresekkel őriztettünk egy sor gyárat - zálogház, Unicum, stb. A felkelők fegyvereivel felfegyvereztük a mi fegyvereinket." Bárány János befolyásolhatóságát erősíti Petrák Lajos 1957. január 9-i vallomása, amelyben Petrák azt mondta: „Bárány [...] rólam tudta, hogy kommunista vagyok, mégis hallgatott rám és szeretett”; továbbá Bárány saját vallomása is, amelyben elmondja, hogy 1956. december 6-a körül bent járt a kommunista irányítás alatt álló Nagybudapesti Forradalmi Ifjúsági Szövetség központjában, ahol Almásy Ferenc szólott neki, hogy menjen el a jogi egyetemre és hallgassa végig az ottani MEFESZ értekezletet és az ott hallottakról számoljon be Csepelen. Bárány János így is tett.

Petrák Lajos feljegyzése szerint november 1-jén kapcsolat jött létre köztük és a Budapesti DISZ Bizottság munkatársai által létrehozott Budapesti Ifjúsági Tanácsal. Megállapodtak, hogy több kerületben felkutatják a velük szimpatizáló embereket, sőt Petrák állítása szerint szó volt arról is, hogy mivel náluk az „illegális munka” bizonyos eredményt ért el, átteszik a Budapesti Ifjúsági Tanács stábját a IX. kerületbe. Petrák Kovács Györgyöt nevezi meg tanúként a fentiek alátámasztására, akivel erről több ízben beszélt. Petrák Lajos verzióját látszik alátámasztani, hogy a Magyar Forradalmi Ifjúsági Szövetség Budapesti Ideiglenes Bizottságának vezető tagjai között számos IX. kerületi FISZ-es volt, továbbá tagja volt a bizottságnak Kovács György későbbi KISZ funkcionárius is.

Petrák feljegyzésének egyik lényeges, ugyanakkor más források által meg nem erősített pontja szerint november 2-án elhatározták, hogy megkezdik az „illegális kommunista fegyveres gárda” szervezését. „Ehhez elvtársak, fegyverek, élelmiszer és helyiség kellettek.” Bojtor György átadott a Ráday utca 57-ben egy emeletet a tanács helyiségéből a csoport számára. Nagymennyiségű konzervet szállítottak oda titokban. (A nagymennyiségű élelmiszerkészlet voltát megerősítette Petrák József is visszaemlékezésében, akit ennek ellenére november 3-án vidékre küldtek azzal a feladattal, hogy szerezzen élelmiszert. Fegyvert loptak a felkelőcsoportoktól, amit megerősít Almásy 1956. december 6-i jelentése, ugyanakkor furcsa, hogy ebben a jelentésében Almásy nem tesz említést a kommunista fegyveres csoport szervezéséről. Petrák feljegyzése szerint tervbe vették a Dudás-féle csoport megtámadását és szétverését.

November 3-án Almásy Ferencről kiderült, hogy az államvédelmi hatóság tisztje volt, de Petrákék megtudták, hogy le akarják fogni, ezért Petrák Lajos megállapodott Almásyval, hogy november 4-től kezdve átmegy a Ráday utca 57-be és ő lesz az illegális kommunista fegyveres csoport parancsnoka. Az utóbbi eseményről Almásy Ferenc 1956. december 6-i jelentéséről szót sem ejt, ami azért is furcsa, mert kevésbé jelentős „hőstetteire” kitér.

Petrák Lajos azzal indokolja a tényt, hogy nem alakult meg végül az illegális kommunista fegyveres csoport, hogy „november 4-én megjöttek a szovjet elvtársak”. Mindezek tükrében továbbra is lehetséges, hogy az egész „illegális kommunista fegyveres csoport” szervezésére vonatkozó történet Petrák Lajos 1957. áprilisi agyszüleménye, abból a célból, hogy tisztázza magát az akkortájt ellene felhozott vádak alól. Ennek ellent mond, hogy Petrák könnyen megkérdőjelezhető tanúkat (Almásy, Bojtor) említ a feljegyzésében. Az 1956. november 4-e után történtek - forrásközlésünk java - már teljességgel a korábbi időszakra vonatkozó konstrukcióknak felelnek meg: a IX. kerületi szervezet ennek fényében mindvégig rendszerbarát volt, csoportjellegű és szervezett.

A IX. kerületi FISZ története azoknak az elvárásoknak megfelelően jött létre, amelyeket a hatóságok a vizsgálat során a tanúkkal szemben támasztottak. A csoportjelleg, az antikommunista tevékenységgel szemben a kommunista-barát akciók, a spontaneitás helyett a szervezethez látásza mind olyan elvárás volt, amely nélkül egyetlen nyomozó vagy ügyész sem tudott volna létrehozni egy lehetséges és meggyőző vádiratot. Emiatt alapvető fontosságú volt, hogy az eljárás, a nyomozás és a megfigyelések során a jelentéseket - melyekből részleteket közlünk - egy lehetséges későbbi vádirat tükrében alkossák meg, amivel a szereplőket is arra ösztönözték, hogy saját tevékenységük ábrázolását alávessék a nyomozóhatóságok 1956-ról szóló elbeszéléseinek.

Források

Ügynöki jelentések 1956. december

1.

BUDAPESTI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG. 17. [ügyszerző]
SZIGORÚAN TITKOS!

Jelentés
Budapest, 1956. december 1.

V/1.
1956. november 29-én jelenti:

A mai napon ismét voltam bent a Forradalmi Ifjúsági Szövetség Ifjúsági [Andrássy] útjai székházában. A már jelentetteken kívül az alábbiakról szereztem tudomást:

1./ Az Ifjúsági Pártja név alatt működő szervezet ma 14 órakor a Művész klubban illegális értekezletet tartott. Az értekezleten részt vett az előző jelentésben szereplő Petrák György és - mint meghívott - Petrák Lajos is. Jellemző a konspirációra, hogy Petrák Lajosnak nem adták meg a találkozó helyét, csak egy utcasarkot jelölték meg, ahonnan elvezették.

Petrák Györgynek úgy sikerült a szervezetbe bejutnia, hogy elhíresztelték: ő volt a Ráday utcai felkelőcsoport parancsnoka. Az illegális szervezkedés vezetője egy Szirmai Ottó nevű félkarú, kb. 26-28 éves férfi, aki a szervezetben most fedőnév alatt tevékenykedik.

2./ Az előző jelentésben szereplő Kolozsvári Ernő - aki a SZOT-ban helyet nyújtott egy MEFESZ-részlegnek - öccse állítólag a szovjet szerveknek dolgozik. Pisztoollyal jár és elmondotta bátyjának, hogy az NKVD nagy akcióra készül. Erről elég széles körben tudomást szereztek. Kérjük Kolozsvári személyének ellenőrzését a szovjet elvtársaknál.

Megjegyzés:
Petrák Lajos szerint a fenti eseményekről tud Galambos (Dodó?) elvtárs, aki a VI. osztályon dolgozott korábban. Kérjük sürgősen ellenőrizni az állítás valóságát.

Értékelés:
A fenti szálaikon keresztül megítélésünk szerint a következő illegális szervezkedéshez lehet eljutni:

- 1./ Ifjúsági Párt,
- 2./ MEFESZ egy csoportja,
- 3./ Magyar Függetlenségi Front,
- 4./ egy IX. kerületi fegyveres csoport

Javaslat:
1./ Ellenőrizni Galambos elvtárs mennyire tájékozódott a fenti dolgokban, milyen mértékben foglalkoznak vele. Engedélyt kérek arra, hogy vele személyesen is megbeszéljem a dolgot, a szervezkedések ellenőrzése végett.
2./ Amennyiben Galambos elvtárs vonalán még komolyabb lépések nem történtek, kérem engedélyezni, hogy az ügygel én foglalkozzam, mert több oldalról van lehetőségem a részletes felderítésre.

V/1.

2.

Jó vonal!
IX. ker. dec. 3.

Tudomásomra jutott *Petrák Lajos* a legális Ifjúsági Forradalmi Csoport tagjának elmondása alapján, hogy a IX. kerületben korábban felkelő csoportok, amelyeket szétverték, egy *Tavaszi Tamás* fedőnéven szereplő egyén, eredeti neve *Szirmai Ottó*, ezeket a csoportokat újra szervezi és mint fegyveres erőket a Pilis, vagy a bakonyi hegyekben akarja összpontosítani. A szervezésnek legális formát találtak, ugyanis az *Ifjúsági Forradalmi Csoporton* belül akarnak működni. Platformjuk párt-kormány és szovjetellenes.

Szirmai Ottó naponta megfordul az ifjúsági mozgalom helyiségében, volt *Sztálin [Andrássy] út 124.* alatt. *Személyleírása:* Kb. 180 cm. Magas, fekete, kopaszodó, hullámos hajú, öltözete barna színű városi prémbundás kabátot visel, hajadonfőt, kalap nélkül jár, különös ismertető jele, a jobb karja csonka, csonka kezén bőrkesztyű van.

Vele együtt dolgozik *Pécsi László* mérnök, aki állítólag a gépkocsikat szerzi, azoknak a személyeknek a részére, akik a pilisi táborba hajlandók kimenni. Általában olyan személyeket toboroznak, akiknek valamilyen oknál fogva tartani kell a letartóztatástól.

Az ügy további felderítése céljából a következő javasalom:

Épüljön be innen a központból egy operatív munkás, a Szirmai Ottó féle csoportba, melyre adva van az a lehetőség, hogy a kijelölt operatív munkás keresse fel Petrák Lajost, az ifjúsági mozgalom központjában /Sztálin u. 124./, aki az operatív Munkás részére megbízó levelet ad és azzal majd jelentkezik az általa elmondott helyen Szirmai Ottónál.

Megjegyezni kívánom még, hogy a Szirmai Ottóék elgondolása és jelenlegi cselekedetük az, hogy a legális forradalmi ifiken keresztül szervezni az új fegyveres csoportokat és később egyesíteni az erőket az állítólag működő Király Béla csoportjával /volt vezérőrnagy/.

Bédi Ferenc r.örgy.

Hámán Kató [Haller] u. 9. sz.

3.

BUDAPESTI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG

SZIGORUÁN TITKOS!
Adta: I/2.

Jelentés.

Budapest, 1956. december 4.

1956. november 29-én régebbi ismeretségem felújítása céljából felkerestem Petrák Lajost, aki jelenleg az alakuló Magyar Forradalmi Ifjúsági Szövetség egyik vezetője. Vele nem sikerült beszélnem, ellenben összetaláltam Várnai Ferenc elvtárral, aki viszont az egész alakuló ifjúsági /haladó/ szervezetek vezetője. Tudta, hogy korábban a BM állományában dolgoztam és közölte, hogy jó lenne, ha kapcsolatot teremthetne, mert sok olyan körülményről tud, amivel a rendőri szerveknek is foglalkoznia kellene. Erre közöltem, hogy még ilyen kapcsolatom van. Ennek alapján megállapodtunk, hogy hajlandó nekem rendszeresen anyagokat adni az ifjúsági vonalról. E megállapodásunk értelmében a következőket közölte:

1./ Az Ifjúság útja /volt Sztálin út/ 124. sz. alatt működik egy ifjúsági párt nevezetű szervezet illegálisan. Ez a szervezet, - mint ismeretes - november 1-én alakult, olyan programmal, amely többek között Mindszenty-kormányt követelt. E szervektől megtudtam, hogy különösen az értelmiségi fiatalokat tömörítik, illegális találkozókra, sőt, egy illegális nagygyűlést is szerveztek valamelyik színházban. A tervük az, mielőtt legálisan működhetnek, ellenzékbe mennek. Jelenlegi taktikájuk, hogy demokratikus szervezetnek tüntetik fel magukat, azért, hogy legálisan működhessenek. A szervezetet valami *Bonis egyetemi tanár* vezeti és a vezetésben részt vesz *Vajdai Lajosné*, az *MNDSZ volt budapesti titkára* is. A szervezet működéséről mindent megtudhatunk, ha felvesszük a kapcsolatot 1. *Petrák Gyurkával*, aki azért épült be a szervezetbe, hogy 2. bátyját, *Petrák Lajost* és az alakuló ifjúsági /haladó/ szervezeteket tájékoztassa ennek munkájáról.

2./ A IX. kerületben még több fiatal mindég fel van fegyverezve és készülnek megint fegyveres harcra. Ezek kiletéről állítólag *Petrák Lajosnak* tudomása van, de mindezeideig vele nem közölte.

3./ Az egyetemi forradalmi bizottság jelenleg a SZOT-ban székel. Közöttük olyan nézet van, hogy a letartóztatás veszélye miatt nem vesznek részt az ifjúsági munka megszervezésében. Itt is van néhány olyan személy, akivel kapcsolatba kerülhetnénk és adatokat szerezhetnénk terveikről.

4./ A Petőfi kör kizárta azokat, akik megszervezték a Petőfi munkabrigádát. A Kádár-kormánnyal nem azonosítják magukat. Vezetőjük *Pataki Ferenc* és *Hegedűs András*, akiket korábról személyesen ismertek.

A felsoroltak mind külön-külön fontos ügyet jelentenek. Ezért a javaslatom a következő:

1./ Amennyiben a központ helyesli ezeket, és a további kérdésekkel személyesen foglalkozom, de akkor kérem, hogy a központ részéről mást ne avassanak be, mivel könnyen fennáll annak a veszélye, hogy az ügyek dekonspirálódnak.

2./ Felveszem a kapcsolatot 1. *Petrák Gyurkával* és az ifjúsági párttal kapcsolatos összes kérdéseket tisztázom.

3./ Petrák Lajostól megtudom a IX. kerületi fegyveresek tartózkodási helyét és esetleg neveit.

4./ Kapcsolatot építek ki az egyetemi forradalmi bizottság azon személyével, akit alkalmasnak találok az ügynöki információs tevékenységre.

5./ Hasonlóan kapcsolatot keresek a Petőfi-körrel is.

I/2.

Megjegyzés:

Az *Ifjúsági Párt* név alatt működő illegális szervezet kifelé a Magyar Függetlenségi Front néven fut. Ilyen néven több uszító plakát jelent meg.

A javaslattal egyetérték és különösen a kibontakozásig fontosnak tartom, hogy a személyes kapcsolatra építsünk.

I/1.

4.

BUDAPESTI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG.

SZIGORUÁN TITKOS!
Tárgy: Ifjúsági Párt

Jelentés

Budapest, 1956. december 6.

A IX. kerületi felkelők közé 23-a után, kedden mentünk be *Petrák Lajossal*, *Mártz Lászlón* keresztül, aki 23-a előtt kb. 1 hónappal felkeresett a IX. DISZ-nél, sógornőjének elhelyezése ügyében. Ekkor találkoztam vele először. Majd a XI. PB épületének védelme alatt akkor a Tűzoltó utcai gyermekklinikáról hozott be

élelmet a PB-re, ezután telefonon érintkeztem vele. Kedden telefonon odahívtam a PB elé és megmondtuk, hogy a felkelőkkel akarunk beszélni. Késő du. összehozott *Bárány Jánossal*, aki ment a parlamentbe tárgyalni. Hívtak minket is. Úgy beszéltek meg a Petrák Lajossal, hogy én megyek. A parlamentbe mikor bementünk, Kádár és Münnich elvtársaknál már ott voltak a többi parancsnokok: *Tűzoltó u. BM-garázs Angyal István* /Csengeri vagy Csengrodi/ *Olef Corvin* *közölből, Pruha - Tildy*nél később ott voltak szintén a Corvin közből a *Gergely testvérek* - a „Szószí”, a „Göndör”, *Bárány János*, aki volt a „Pirössapkás”, *Mártz László*, aki mindegyik csoporthoz bejáratos volt, de egyikhez se tartozott és én. Ezekre emlékszem.

A vitaközös közben „bedobtam”, hogy azokról a problémákról, amelyekben Kádár elvtárs és a fegyveres parancsnokok közös nevezőre jutottak, csináljunk egy rádiófelhívást. „A fegyveres felkelők felhívása az ország népéhez,” ez a rádiónál magnetofonszalagon valószínű meg van. Az este a rádió még le is adta. Az elkészült felhívást hárman átvittük *Maléter ezredeshez*, aki Tildy előszobájában tartózkodott - Maléter egyetértett a felhívásban foglaltakkal. Ekkor jött ki szobájából Tildy és mikor meglátta ezt Maléter, odanyújtotta neki, hogy mondja meg a véleményét. Tildy nem értett vele egyet „mert a fegyveres harcot tovább kell folytatni”. Mikor megmondtam, hogy ez már eldöntött tény, ami a felhívásban van, akkor azt mondta, hogy alaposabban elolvassa. Ennek eredménye az lett, hogy a Népköztársaságot kijavította Köztársaságra, a szocialista célt nagy célunkra, az ellenforradalmárok elleni harcot kihúzta, a szocialista Magyarországból a szocialistát kihúzta - ezekre határozottan emlékszem. A javítások miatt ¼ 10-től 10 óráig /este/ vitatkoztam vele. *Vas Zoltán meg egy a szemüveges, kerekarcú vezetőrnagy mindenegyes kérdésben Tildynek adott igazat.* A vitára odajött Nagy Imre s elmondtam, hogy miről van szó és kértem, hogy segítsen, hogy az ellenforradalmárok elleni harc stb. benne maradjon. De *Nagy Imre nem segített, otthagyt.* Ekkor este volt ott Kéthly Anna /SZDP/ és *Nagy Imre* Tildy előtt nyilatkozott és a *további fegyveres harcra buzdított*, amit magyar és külföldi újságírók jegyeztek. *Ekkor már tűzszünet volt.* A Dudás-frakció, Dudás és emberei, akik szintén ott voltak a parlamentben, nem akarták engedni a felhívást beolvasni. Ezek este tartottak valami gyűlést ott. A rádió ekkor már a felkelők kezén volt, 24 óra körül mentem el a fegyveres parancsnokokkal és a Tűzoltó utcába vittem. Ott találkoztam *Szirmai Ottóval*, aki *előzőleg a Rádiónál* dolgozott. Ő adta az eszmei irányvonalat a felkelőknek: továbbfolytatni a harcot és újabb követeléssel fellépni, hogy a pécsi urán a magyaroké legyen, és az amerikaiaknak adjuk el, stb. Ezután Petrák Lajossal, Nemessel, Petrák Györggyel és feleségemmel a felkelők között dolgoztunk, a Ráday u. 32-ben. *Bárány János* fegyveres csoportja volt ott, a Tompa utcai részleg. Az imént f - e - l - sorolt nevekből állt lényegében a kerületi bizottság. Bárány, mint fegyveres parancsnok, vett részt a bizottságban. *Bárány azt csinálta, amit mi mondunk neki.* A fegyveresekkel őriztettünk egy sor gyárat - zálogház, Unicum, stb. A felkelők fegyvereivel felfegyvereztük a mai embereinket, pld. Kénsav, Lámpa, stb. gyárakat. Persze, olyan is előfordult, mint pl. Debrovsky József /Fűrészeknél dolgozik/ behozta a IX. kerületi Pártbizottság gazdasági felelősének, Toldi elvtársnak az iratait, valószínű, hogy ő rabolta ki a lakásukat is. Vagy hoztak be ávóst, pl. Zalaegerszegről érkezett szabadságra egy százados - úgy emlékszem Kerekes szds. - meg akarták lincselni. Bekísértették a Fő utcába. Emberek jöttek és jelentgettek fel az ávósokat és pártfunkcionáriusokat. Ezeket a jelentéseket mi tettük zsebre, közülük Petrák, Nemes vagy én állandóan egyikünk ott volt és mi tárgyaltunk mindenkivel. Szálasi Ferencné is bejött igazolványért és segélyért, persze egyiket sem adtunk neki. A politikai bűnözők is nagyszámmal jöttek, hogy be akarnak lépni a fegyveresek közé, ezeket elküldtük azzal, hogy nincs felvétel. A nemzetőr igazolványok kiadása után - amit kb. 350-400 darabot adtunk ki az igazolványokat [!] - Mester László szerezte a főkapitánysági épületből. - Az emberek fele szétment. November 4-e utáni napokban Petrák Lajosnak sikerült elérnie, hogy *Bárány* az egységét feloszlatta, kb. - 70%-ban, 30%-a Mezeivel együtt maradt, akik illegálisba mentek, röpcéduláztak és készültek fegyveres akcióra is. Ezeknek valószínű a Dobróczy az emberük, a IX. kerületi ifjúmunkás-szövetségben.

Ezek után a budapesti Ifjúmunkás Szövetségbe mentem dolgozni. Itt vannak *Hargitai Ferenc* - Széll Kálmán téren harcolt fegyveresen - a Gázkészülékgyárban dolgozik, a XIII. kerületben. Most a budapestiben dolgozik: Petrák Lajos, Kovács György, Záhonyi Edéné és én.

./.

Amikor az Ifjúság Útja 124-be jöttünk, itt volt a Magyar Ifjúság Pártja, Függetlenségi Népfront cégér alatt. Ezek szervezték az üzemekben az Ifjúság Pártját. Céljuk: később ellenzéki pártként fellépni az MSZMP-vel szemben. Ezek akarták Mindszentyt szintén elnöknek.

A Függetlenségi Népfrontnak 5-tagú intézőbizottsága volt, amit tudomásom szerint kibővítettek. Amikor a kibővítés megtörténhetett, múlt hét hétfőjén, akkor eltűntek az épületből egy pár napra. Annak ellenére, hogy a jó barátságot próbáltuk velük kiépíteni, neveket nem akartak megadni, még azon a címen sem, hogy a mi reszortosaink felveszik az ő reszortosaikkal a kapcsolatot. Intézőbizottságban voltak: *Vajdai* /Népfronttól/, *Poór Dezső* újságíró, *Bonis* tanársegéd, a másik két tagját nem mondák meg.

Köztük dolgozott a szervezési vonalon Derecskei helyettese, *Ceglédi*, ezen kívül még *Földvári* /feketehajú, vékony, kis bajusza volt, mélyhangú/, még *Töröknevel* találkoztam.

5.

Feljegyzés

November 29-én csütörtökön ½ 3-kor összejövetel volt az Andrassy u. 23. III. emelet KISS GERGELY lakásán. /Előzőleg a Művész Klubban volt a találkozó, onnan az Ifjúság Színház mellett lévő színész klubba, majd innen mentek át a fenti lakásra./ Jelen voltak kb. húszan, többek között:

SZIRMAI OTTÓ. Az egészet ő hívta össze, ő tartja az illegális csoportokkal a kapcsolatot, ő vezette az értekezletet. Illegális neve „Tavaszi Tamás”.

1949-ig az Ifjúsági Szövetségben dolgozott Rákospalotán. Utoljára a Rádiónál volt alkalmazásban.

POZSÁR az Egyetemi Forradalmi Bizottságból
VINCZE Az Egyetemi Forradalmi Bizottságból.
PETRÁK LAJOS a Forradalmi Ifjúmunkás Szöv. Budapesti Bizottságában
BONIS /tanársegéd/ a Függetlenségi Fronttól.
PETRÁK GÖRGY a IX. ker. Forr. Ifjúmunkás Szövetségtől.
Egy nő a Baross tér 17. sz. alatt székelte fegyveres csoport küld[te]
A korvinisták parancsnoka.

Ezenkívül még kb. 10 tag, közöttük egy nő. A 10 tag közül feltehető, hogy ketten-hárman fegyveres csoportokat, egy-kettő illegális nyomda, illetve sokszorosító csoportot, egy-kettő vidéki csoportot /:valószínű Tatabánya küldötte is ott volt:/ két-három tag pedig az egyetemeket képviselte.

A megbeszélés célja:

- 1./ Összeegyeztetni a különböző csoportok véleményét a bel és külpolitikai helyzetről.
- 2./ Eldönteni, illegálisan vagy legálisan dolgozzanak-e.
- 3./ Milyen akciók szükségesek.

A megbeszélés 3-tól 6 óráig tartott.

A külpolitikai helyzetről és Magyarország szerepéről Szirmai Ottó tartott beszámolót. Ennek a lényege a következő: A Szovjetunió az egész világ előtt kompromittálódott. A Szovjetunió imperialista, a legsötétebb és agresszívabb fasiszta állam, mindenre elvetemült.

Harmadik világháborút akar kirobbantani. A világon kezd egy egységfront kialakulni a Szovjetunió ellen. Kína Indiával tárgyal Amerikával ki fog egyezni. A Biztonsági Tanácsba be fogják venni Kínát és Indiát - a Szovjetuniót kizárják. Jugoszlávia, Lengyelország a Szovjetunió ellen van, közébe van ékelődve Magyarország.

Azt kell elérni - és ezért fontos a magyar helyzet - hogy Jugoszlávia, Magyarország Lengyelország egy egységes szovjet-ellenes frontot alkosson. A külpolitikai rész végső megállapítása - minden olyan dolog, mely a Szovjetuniót gyengíti, elszigeteli, az nekünk kedvez és örömmel üdvözljük.

A Kádár kormánnyal kapcsolatban kijelentette, hogy a legsötétebb sztalinista, fasiszta kormány, és a végsőkig harcolni kell ellene minden eszközzel. Egyébként mindenkivel összefognak, akik hajlandók a Szovjetunió és a Kádár kormány ellen harcolni.

Hozzászólások:

1./ Pozsár - Nem szabad figyelmen kívül hagyni a Szovjetunió belüli lévő antisztalinista erőket. Tudomása van róla /:nemrég hazajött ösztöndíjasoktól, azonkívül egy kint járt külkereskedelmi delegáció néhány tagjától:/ hogy Moszkvában nemrég szolidáris, néma tüntetés volt a magyarországi eseményekkel kapcsolatban. Ezért 24 órára bezárták a moszkvai egyetemeket. Javasolja, hogy aktívan dolgozni kell a Magyarországon állomásozó orosz katonák között is orosznyelvű röpcédulákkal.

2./ Egy értelmiségi kinézésű tag: India rendkívüli megbízottja Magyarországra jön. Igen fontos, hogy felkészüljünk konkrét anyagot gyűjtsünk a felkelésről, a résztvevőkről, az oroszok kegyetlenkedéseiről, a rombolásról, az esetekről, stb. Szükséges híryanag, fényképek, filmek konkrét anyagok. Pozsár közbeszól: Már rengeteg adat van, filmhír... fényképek, stb. Egyébként mi folyamatosan eddig is elláttuk anyagokkal a nyugati hírügynökségeket.

3./ Egy másik tag: A nemzetközi helyzet igen kedvező számunkra és egyre inkább jobb lesz a jövőben. Az a baj, hogy mi el vagyunk maradva, és nem tudjuk jól, gyorsan felhasználni ezt a kedvező helyzetet.

Ezzel a külpolitikai rész befejeződött. Elfogadták Szirmai Ottó beszámolóját és a közben javasoltakat.

Szirmai javasolta, hogy vitassák meg az egységes ifjúsági párt[er] létrehozásának lehetőségét, valamint azt, hogy lehet kiépíteni az illegális központot és milyen legális lehetőségek vannak.

Hozzászólások:

1./ A korvinisták parancsnoka /:szerinte 100 fegyveres ember képvisel:/ kijelentette, hogy a Kádár kormány legális lehetőséget nem ad. Egy út van, teljesen illegálisan szervezni az ifjúsági pártot, az illegális csoportokat, illegális központtal. Közölte, hogy csoportjuknak az a határozott véleménye, hogy azonnal fegyveres harcot kell kezdeni a szovjet csapatok ellen, és irtani kell őket, ahol csak vannak.

2./ Bónis - közölte, hogy ők már a felkelés kezdetekor elkezdték a forradalmi ifjúság pártjának a szervezését, de a második szovjet támadással megállt ez a munka. Jelenleg legálisan működnek a függetlenségi front neve alatt az Andrássy út 124-ben. Szerinte legálisan kell működni először a „Függetlenségi Front” név alatt /:addig az erőt kell gyűjteni:/ majd később, ha a politikai élet megindul, ki kell lépni a porondra a már előkészített forradalmi ifjúsági párttal.

3./ Pozsár - nem reálisan értékelték a helyzetet. A meglévőkből kell kiindulni. Össze kell kapcsolni az illegális munkát a legális munkával. Legális lehetőség van dolgozni:

a./ A most újból létrejövő MEFESZ-ben. Már holnap létre kell hozni az országos ideiglenes bizottságot a mi embereinkből. Most nem számít az, hogy demokratikusan van-e megválasztva, vagy nem. Egyébként az összes vidéki egyetemekkel kapcsolataink vannak, és bázisát képezheti a további munkának.

b./ A középiskolai Diák Szövetségben, mely most kezd létrejönni.

c./ Az EPOSZ-ban, mely szintén most kezd mozgolódni. A parasztfiatalokkal sok mindent el lehet érni. E három szervezetben megvan a lehetőség, hogy a vezetés a kezünkbe kerüljön. A MEFESZ-ben már így is van.

d./ A forradalmi ifjúság szövetség kérdése. Ez nem világos. Úgy néz ki, hogy itt a legnehezebb. Nem tudom mi az álláspontja az országos bizottságnak a Petráknak és Kolozsvárinak. Egy közbeszólás - Kolozsvárral együtt dolgoztunk a felkelés alatt. Öneki is itt kellett volna lennie a megbeszélésen. Szirmai - majd a kis Petrák, aki szintén itt van, elmondja, mi a helyzet az Ifjúság Szövetségben. Pozsár folytatja - ha így állunk, akkor lehetőség van a Forradalmi Ifjúság Szövetségbe is bemenni.

e./ A szakszervezetekben.

f./ A munkástanácsokban. A Budapesti Központi Munkástanáccsal már megvan a kapcsolatunk.

Pozsár összefoglalva a következőket mondta: A feladat az, hogy a rétegszervezetekbe az alsó, de különösen a felső vezetést a kezünkbe vegyük. Majd sürgősen össze kell kapcsolni a rétegszervezeteket, illetve azok felső csúcsát a mi embereinkből és így megteremteni egy nagy legális központot. Tehát a lényege: bemenni és kézbe venni a legális szervezeteket és egy nagy lázas semmittevést kell csinálni, hogy a kormány hagyja e szervezeteket működni. E legális szervezetek mögé kell bujtatni az illegális szervezetet, amely egységes irányítást ad a rétegszervezetekben lévő embereinknek.

4./ A Baross tér 17. sz. alatt működő fegyveres csoport küldötte /:egy nő:/ Ti nagyon könnyen beszéltek illegális, vagy legális munkáról, de nem tudjátok, milyen nehéz helyzetben vannak azok, akik fegyverrel a kezükben ma is bujkálnak a pilisi hegyekben. Én több száz fegyveres nevében beszélek, mondhatnám azonban azt is - mert tudom - hogy ezernél többen is vannak a hegyekben. Ezek nem mehetnek haza, mert körözik őket, halálra keresik, ugyanakkor nincs élelmük, lőszerük kevés, nincs szállásuk. Mi legyen velük? Erre adjatok választ. Javasolta: hajtsanak végre partizánakciókat, mint ahogy ők nemrég felrobbantották valahol a vasutat, támadjanak meg foglyokat szállító, orosz autókat, kisebb orosz egységeket.

5./ Pozsár - azonnali fegyveres akciót nem helyeslem. Nem azért, mert félek, hiszen engem is kétszer letartóztattak, hanem azért, mert idő előtt elvéreznék. Javasolta, hogy az összes fegyveres csoportokat Király Béla ezredeshez kell kapcsolni, aki biztonságosabb helyen van, fegyverekkel, élelemmel és szállással el vannak látva. Szirmai közbeszól - a fegyveres dolgokról ne beszéljünk most, majd a megbeszélés végén jöjjenek ide a fegyveres csoportok képviselői és külön megbeszéljük, hogyan kapcsolódjanak Király Bélához.

6./ Petrák Lajos - ahhoz, hogy valamelyest meg tudjunk egyezni, az szükséges, hogy legyen egy világos program, mi ez a szervezet és mit akar tenni? Addig nem tudom alvetni magam a társaság határozatának. Vannak nekem saját elképzeléseim, lehet, hogy ez nem egyezik a tiétekkével, lehet hogy igen. Ha nem egyezik, maradjok a magam útján. Tudom, hogy hasonló módon többen gondolkodnak így az Ifjúság Szövetségében. Pozsár közbeszól - már megvan a program. Az értelmiség forradalmi bizottságában dolgozták ki a vezető okos emberek. Petrák folytatja - Egyébként a Pozsár javaslata a legrealisabb az illegális és legális munka összekapcsolásáról. Szirmai kérdése - mond a bátyáddal az országos bizottságban és az öcséddel nincsenek vitáid? Válasz - van, de az alapvető kérdésekben megegyezünk. Szirmai - remélem így is van, szeretném, ha így lenne, mert ha nem igaz, akkor vannak eszközeink a félrevezetőkkel szemben. /:viccesen mondta:/

Szirmai összefoglalója:

1./ A kül- és belpolitikai kérdésekben azonos nézeteket vallunk.

2./ Elhatározzuk, hogy minden erővel arra törekszünk, hogy bemenjünk a négy rétegszervezetbe, a vezetést a kézbe vegyük. Sürgősen létre kell hozni a négy rétegszervezet országos bizottsága által kiküldött két-két tagból az országos egységes ifjúsági bizottságot. Holnaptól kezdve a különböző illegális csoportok küldöttei jelentkezzenek az Andrássy u. 124-ben, a függetlenségi front helyiségében, mert itt lesz a legális összekötő központ.

3./ Minden csoport intenzíven folytassa az áru Kádár-kormány elleni agitációt önállóan. Röplapok tömegével kell elárasztani Budapestet, Kádár ellenes röpcédulákkal, sztrájkra és ellenállásra buzdító felhívásokkal.

4./ Fegyveres akció nem helyes, de kisebb partizánakciókat lehet folytatni.

A megbeszélés végén a fegyveres csoportok küldöttei ottmaradtak egy szűkebb megbeszélésre.

Észrevétel:

1./ A megbeszélés résztvevői között a többség ideológiailag teljesen meg van zavarodva, főleg értelmiségiek. Nyíltan egyik sem beszélt ellenforradalomról, de objektíve azt segítik. Feltehető, hogy vannak közöttük nem megzavarodott, hanem tudatos ellenforradalmi elemek.

2./ Szirmai Ottó a látható vezető, de ő is csak eszköz. Az igazi vezetők a háttérben vannak. A szervezkedés kapcsolatban van a forradalmi egyetemi diák bizottsággal, a MEFESZ. Országos bizottsággal, az értelmiségi forradalmi bizottsággal, az Írószövetséggel, a Művész Klubbal, a Budapesti Központi Munkástanáccsal /:személy szerint Rácczal és Sebestyénnel /: és helyi munkástanácsokkal.

3./ Az egész illegális szervezkedés több mint bizonyos, külföldi kémszervezetek irányítása alatt áll, több áttétellel.

Budapest, 1956. december 6.

2 pld. 5 lap.

Jelentés
Budapest, 1956. december hó 12-én.

A mai napon felkerestem ismét a „Forradalmi Ifjú munkás Szövetség” budapesti székházát azzal a céllal, hogy Petrák Lajost meggyőzőm arra, hogy vegye fel a kapcsolatot azzal az operatív munkással, akit bemutatok neki. Azonban Petrák elvtárral nem sikerült beszélnem, mert mindig mással volt elfoglalva. Valószínű azonban az is, hogy nem akarja ezt a kapcsolatot, mert ha akarná az operatív szerveket segíteni, megtalálta volna annak a módját, hogy rajtam keresztül kapcsolatba lépjen. Megjegyzem, hogy egy korábbi beszélgetésnél már közöltem vele, hogy kapcsolatot tudnák teremteni közte és az operatív szervek között.

Ott tartózkodásom alatt sikerült beszélnem Almási Ferenc elvtárral, akit ugyancsak korábról ismerek, és megegyeztünk abban, hogy mindazt, amit tud, különösen az illegális ifjúsági pártból, jelentésben leírja. Ezt a jelentést nagyon hasznosnak tartom majd, mert a legtöbb kérdésben majdnem olyan tájékozott, mint Petrák Lajos. A jelentést szerdán 3 h-kor átadja egy találkozózn. Tervem az, hogy mint informátort, felhasználom a későbbiekben is.

Találkoztam az előbbi jelentésben említett *Tipold Ferenc* elvtárral is, aki Petrák Gyurkával együtt illegálisan beépült a *Szirmai Ottó* által vezetett csoportba. Közölte, hogy ma este megy sógorához, Galambos elvtárhoz, aki a központunkban dolgozik, és tájékoztatja őt az illegális szervezkedéssel kapcsolatban. Megbeszéltem vele, hogy felkeresem.

Amikor eltávoztam az Ifjú munkás Szövetségből, szembetalálkoztam *Várnai Ferenc* elvtárral és *Szirmai Ottóval*, akik együtt jöttek be a székházba. Jóllehet, Várnai elvtárral kapcsolatban állok, egymást nem ismertük fel. Ma este felkerestem Várnait a lakásán, és tájékozodom. Egyébként megtudtam, hogy Szirmai bejár az ifjú munkás szövetség helyiségeibe is, és ott tárgyal az elvtársakkal. Állítólag azt akarja, hogy ők segítsék elő legalitásukat.

Fentiek alapján az alábbiakat teszem:

- 1./ Petrák Lajossal mindenképpen beszélek, és rábírom, hogy kapcsolatba lépjen az általam bemutatandó operatív munkással.
- 2./ Almási Ferencel megtartom a találkozót, és a jelentést átveszem.
- 3./ Találkozom Tipold Ferencel, és kikérdezem az illegális szervezkedés általa ismert kérdéseiről.
- 4./ Várnai Ferencel találkozót beszélek meg, és általában tájékozodom az ifjúsági /MEFESZ/, stb./ kérdésekről.

Budapest, 1956. december 4.

I/2.

5.

[popup title="[...]" format="Default click" activate="click" close text="Sajnos a szöveg ezen részletét az Állambiztonsági Szolgálatok Levéltára az adatvédelmi törvény miatt kitakarta."] valamint a Szirmaihoz vezető út egy Lili nevű összekötőn keresztül vezet. A Művész Clubban ilyenkor Lilit kell keresni és Szirmai után érdeklődni. A beszélgetés során az alábbi személyek kerültek szóba:

Nemes: Volt Pártfőiskolai tanár, jelenleg a IX. ker. MFISZ vezetője. Politikai beállítottsága kissé zavaros. Nem volt hajlandó a Szirmai csoportba való beépülésre. Ezt erkölcsi okokkal indokolta.

Cziráki: Bűnöző, politikailag elvtelen, vagány. Több esetben segített az elvtársaknak is.

Mezei: Egyetemista, fekete, jóképű fiatal ember, mikádó-kabátban, svájci sapkában járt. Eltűnt kb. 1 hete. A IX. ker. csoport november 4-én lett, amikor Bárány lemondott és csoportját feloszlatta. Kb. 400-500 embere volt. Kapcsolata volt a Bakács téri kórházzal. Onnan kaptak papírokat, vöröskeresztes autóval jártak, lőszert, élelmet, embereket szállítottak.

Bárány János: Állítólag Bécsben van, onnan üzent rádióan.

Debrovzsi József: Szovjet- és kommunistaellenes. Igen vad ember.

Fegyvere van hangoztatja, hogy őt nem lehet letartóztatni, mert előzőleg családját és magát is megöli. Rabolt és résztvevett gyilkosságban is. Munkás a Keltexben /és nem a Fűrészeknél/ dolgozik. Lakása a Rádai utcában van. Nős ember. Rendszeresen bejár a IX. ker. MFISZ szervezetbe.

Figyelemreméltó, hogy amióta Mezei eltűnt tele szájjal szidja őt, hogy elárulta a forradalmat. Valószínű ezeknek célja Mezei fedezése.

„**Kabalás**” **testvérek:** 5 testvér, egyikük meghalt. Igen vad, csibész társaság volt, a IX. ker.-ben nem ismerték. Hosszabb ideje nem látni őket.

Béres: A gépkocsivezető, fegyveres felkelő volt. A 15. TEFU Drégely u Dandár utcai telepen dolgozik.

Marján István: Honvéd alez[redes] Volt. Előzőleg a Közg[azdasági] Egyetem Katonai tanszékének volt vezetője. Az ellenforradalom idején a karhatalmi parancsnokságon dolgozott, majd Maléter helyettese lett.

Hírek szerint a szovjet csapatok visszatérése óta nagyon fél, ideges, rendszerint otthon tartózkodik.

Tipold elvtárs megemlítette, hogy olyan hírek keringenek, mi szerint Marján a mi szervünknek dolgozik.

Vida: A Tompa u. 10. sz. ház házfelügyelője. Igen szoros kapcsolatban állott a felkelőkkel. A ház pincéjében dolgozott egy rádió-adó, amit Marjától kaptak.

A beszélgetésből kitudt, hogy a IX. ker. vonalán a fenti ügyben komoly munka nem folyik, az egész csoportról nincs tudomásuk. Ezért abban egyeztünk meg, hogy Tipold elvtárs 8-án P[etrák] Gyurkával leírta, amit ő tud és azt eljuttatja nekem. A Tipold elvtárs segítségét, a megismert személyek és a még nem eléggé tisztázott körülmények felderítésére vesszük igénybe. Minthogy Galambos elvtársnak is Tipold számolt be, és neki sem mondott lényegesen többet, ezzel a vonallal sem kerültünk keresztesbe.

Tipold elvtárs szerint a IX. kerületben a Rádai és a Köztelek utcában van a legtöbb fegyveres személy.

Megjegyzés:

- 1./ Szilvási 8-án ismét kapcsolatba lépünk és tovább folytatjuk a megbeszélést.
- 2./ Felvesszük a kapcsolatot, Péteri Lajossal. Tőle is írásos jelentést kérünk.
- 3./ Megkapjuk P[etrák] György írásos jelentését.
- 4./ A jelentések, újabb értesülések és beszélgetések eredménye alapján részleteiben kidolgozzuk az egyes kapcsolatok további foglalkoztatásának módját és feladataikat.

Jelzet: Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára. V-142 229/b. A források eredetiek, és ugyanazon levéltári szám alatt található.

Címkék:

[1956](#) ^[2]

[DISZ](#) ^[3]

[Munkástanács](#) ^[4]

[pártbizottság](#) ^[5]

[MEFESZ](#) ^[6]

Kiadás: 6. évfolyam (2006) 6. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/politika/egy_1956os_csoport_megkonstrualasanak_tortenete_es_a_ix_keruleti_forradalmi_ifjumunkas_szovetseg.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/politika/egy_1956os_csoport_megkonstrualasanak_tortenete_es_a_ix_keruleti_forradalmi_ifjumunkas_szovetseg.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/1956>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/disz>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/munkastanacs>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/partbizottsag>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/mefesz>